

FUTEJ & Partners, s.r.o.
Radlinského 2
811 09 BRATISLAVA
SLOVAKIA

TEL: 421/2/5263 3161
FAX: 421/2/5263 3163
e-mail: futej@futej.sk
www.futej.sk

SOCIÁLNY PODNIK

Cieľom dokumentu je priblížiť inštitút tzv. sociálneho podniku, podmienky jeho uplatňovania v praxi v zmysle zákona o službách zamestnanosti a reflektovanie zmien, ktoré priniesla novela tohto zákona prijatá v rámci balíka opatrení proti hospodárskej a finančnej kríze v rámci Slovenskej republiky.

Inštitút sociálneho podniku bol do nášho právneho poriadku zavedený novelou zákona o službách zamestnanosti (ďalej len „zákon“) s účinnosťou od 1. septembra 2008.¹ V podmienkach Slovenskej republiky sa orientuje na podporu integrácie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie na trhu práce (môže ísť napríklad o dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie).² Účel jeho existencie je v zákone explicitne vymedzený, ako poskytovanie podpory a pomoci zamestnancom nájsť zamestnanie na trhu práce. Za týmto účelom spolupracuje s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“), s právnickými osobami alebo fyzickými osobami, ktoré podporujú alebo vykonávajú integráciu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie na trhu práce.

V zmysle zákonnej úpravy pod pojmom sociálny podnik rozumieme právnickú alebo fyzickú osobu³, ktorá zamestnáva zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie v počte, ktorý predstavuje najmenej 30% z celkového počtu jeho zamestnancov. V tejto súvislosti dochádza prijatím poslednej novely uvedeného zákona k zmene s účinnosťou od 1. marca 2009. Na účely započítania najmenej 30% celkového počtu zamestnancov u niektorých subjektov, sa do 31. 12. 2010 ***započítavajú zamestnanci, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli uchádzačmi o zamestnanie.*** Predmetná úprava sa však vzťahuje iba na právnické osoby, ktoré sú obcou, samosprávnym krajom, združením obcí, rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj. Možno teda v tejto súvislosti konštatovať, že došlo k zvoľneniu podmienok pre zriaďovanie sociálnych podnikov týmito subjektmi. Pre iných zakladateľov sociálnych podnikov takéto zvýhodnenie neplatí. V praxi to teda znamená, že v prípade vyššie uvedených subjektov od marca už nemusí byť v sociálnom podniku zamestnaný ani jeden znevýhodnený uchádzač o prácu. Ak ho totiž založí obec alebo samospráva, môže v ňom zamestnať v podstate akýkoľvek nezamestnaný z úradu práce.

Zákon pre priznanie statusu sociálneho podniku ďalej požaduje, aby osoba, ktorá poskytuje podporu a pomoc zamestnancom, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli

¹ § 50b, zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

² Pojem znevýhodnený uchádzač o zamestnanie: § 8, zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

³ Samotný vznik právnických osôb a práva a povinnosti počas ich existencie, ako aj práva a povinnosti fyzických osôb podnikateľov, sa riadia osobitnými predpismi. Sociálny podnik teda nie je osobitným subjektom práva. Ide len o akúsi „nastavbu“ k už existujúcim právnickým osobám, resp. fyzickým osobám – podnikateľom pri splnení zákonom stanovených podmienok. Rovnako zo zákona nevyplývajú žiadne obmedzenia, pokiaľ ide o predmet činnosti.

znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie, nájsť zamestnanie na otvorenom trhu práce⁴ a aby najmenej 30% z finančných prostriedkov získaných z príjmu z predmetu činnosti, ktoré zostanú po úhrade všetkých výdavkov na predmet činnosti za príslušné zdaňovacie obdobie podľa daňového priznania, boli použité na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok. Tieto podmienky sa na účel priznania postavenia sociálneho podniku **považujú** podľa posledne novelizovanej právnej úpravy **za splnené**. Platí to však len v prípade, že právnická alebo fyzická osoba o priznanie postavenia sociálneho podniku požiada do 31. decembra 2010.

Pokiaľ ide o otázku priznávania postavenia sociálneho podniku, zákon v tomto prípade ukladá povinnosť, aby sa rozhodovalo podľa zákona o správnom konaní na základe predloženej písomnej žiadosti (podrobnosti ohľadom náležitostí predmetnej žiadosti upravuje zákon).⁵ Žiadateľom o priznanie postavenia sociálneho podniku bude právnická alebo fyzická osoba, ktorá spĺňa vyššie uvedené podmienky podľa zákona pre priznanie postavenia sociálneho podniku. Žiadateľom môže byť aj obec, samosprávny kraj, združenie obcí alebo rozpočtová organizácia⁶ alebo príspevková organizácia⁷, ktorej zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj, chránená dielňa alebo chránené pracovisko. Rozhodovanie v tejto veci patrí do pôsobnosti Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej iba „ústredie“). Fyzickej osobe môže byť priznané postavenie sociálneho podniku, ak je bezúhonná. U právnickej osoby musí podmienku bezúhonnosti spĺňať osoba, ktorá koná v mene právnickej osoby. Bezúhonnosť na účely tohto zákona sa preukazuje výpisom z registra trestov nie starším ako tri mesiace. Postavenie sociálneho podniku je možné priznať aj chránenej dielni alebo chránenému pracovisku. O žiadosti rozhoduje ústredie. Ústredie priznáva žiadateľovi po splnení stanovených podmienok postavenie sociálneho podniku **Rozhodnutím o priznaní postavenia sociálneho podniku**. Po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozhodnutia je držiteľ priznaného postavenia zaradený do Registra sociálnych podnikov, ktorý vedie ústredie.

Zákon stanovuje, aby na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku pre zamestnancov, ktorí boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie, úrad poskytol sociálnemu podniku príspevok. Súčasne sa ustanovujú podmienky poskytnutia tohto príspevku. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú so znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie. Výška poskytovaného príspevku sa určuje percentuálne z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje (ďalej len „celková cena práce“). Maximálne obdobie na poskytovanie príspevku je 12 kalendárnych mesiacov a výška príspevku je najviac 50% z celkovej ceny práce. Pre úplnosť dodávame, že úrad poskytne na základe (novej) písomnej dohody príspevok aj po uplynutí 12 kalendárnych mesiacov, a to za podmienky, že sa zamestnanec na podporu zamestnania ktorého bol poskytnutý príspevok,

⁴ Splnenie tejto podmienky sa v praxi preukazuje napríklad predložením dokladov o uhradení rôznych druhov jazykových alebo rekvalifikačných kurzov, nákupe nových zariadení, predmetov na zabezpečenie lepšej bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

⁵ § 50b, ods. 6 zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁶ Rozpočtová organizácia je právnická osoba obce, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami zapojená na rozpočet obce. Hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu.

⁷ Príspevková organizácia je právnická osoba obce, ktorej menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami a ktorá je na rozpočet obce zapojená príspevkom. Platia pre ňu finančné vzťahy určené zriaďovateľom v rámci jeho rozpočtu. (§ 21 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov).

neumiestnil na otvorenom trhu práce. Výška príspevku v tomto prípade je najviac 40% z celkovej ceny práce.

Na záver je však potrebné poukázať na skutočnosť, že hlavným cieľom sociálnych podnikov nie je maximalizovať zisk zo svojej činnosti, ale vytvárať pracovné miesta.